

สนค. เน้นไทยเร่งสร้างมูลค่าเพิ่ม คว่าโอกาสจากการปรับห่วงโซ่อุปทานโลก เสริมความยืดหยุ่นทางการค้า

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) เผยว่า การปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานโลก (Supply Chain Reconfiguration) กำลังเปิดโอกาสด้านการค้าและการลงทุนให้แก่ไทย จากจุดแข็งด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ฐานการผลิตโครงสร้างพื้นฐาน และเครือข่ายการค้า แต่ไทยต้องเร่งสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ ยกระดับศักยภาพของธุรกิจ ควบคู่กับการกระจายตลาดและแหล่งปัจจัยการผลิต เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและลดความเสี่ยงจากความผันผวนของการค้าโลก

สนค. ได้ศึกษาการปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานโลกในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งความขัดแย้งทางการค้า การแพร่ระบาดของ COVID-19 ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการแข่งขันระหว่างประเทศในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ ส่งผลให้ประเด็นความมั่นคงของแหล่งจัดหาปัจจัยการผลิต ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ถูกนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจด้านการผลิตและการลงทุนมากขึ้น ทำให้เกิดการกระจายความเสี่ยง โดยลดการพึ่งพาผู้ผลิต ประเทศ หรือเส้นทางขนส่งเพียงแห่งเดียว และเกิดการปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การกระจายแหล่งจัดซื้อ การรักษาฐานการผลิตในจีนและเพิ่มฐานการผลิตในประเทศอื่น (China Plus One) การย้ายฐานการผลิตไปใกล้ตลาดปลายทาง ประเทศพันธมิตร หรือกลับสู่ประเทศต้นทาง รวมถึงการสำรองสินค้าหรือวัตถุดิบสำคัญ ทั้งนี้ การปรับตัวเกิดขึ้นไม่เท่ากันในทุกอุตสาหกรรม โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ เซมิคอนดักเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และ AI ยานยนต์ไฟฟ้า แบตเตอรี่ และแร่สำคัญ รวมถึงพลังงาน อาหาร และปัจจัยการผลิตพื้นฐาน

สำหรับประเทศไทย การปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานโลกเปิดโอกาสให้ไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในเครือข่ายการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะจากการที่ประเทศเศรษฐกิจสำคัญอย่างสหรัฐฯ และจีน กระจายแหล่งจัดหาและลดการพึ่งพาฐานการผลิตเพียงแห่งเดียว ไทยที่มีจุดแข็งด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และเครือข่ายการค้า จึงมีศักยภาพเป็นเศรษฐกิจตัวเชื่อม (connector economy) ในห่วงโซ่อุปทานโลก

ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศของไทย สะท้อนความเชื่อมโยงกับตลาดและห่วงโซ่อุปทานของประเทศสำคัญที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยในช่วงปี 2559-2568 สัดส่วนการส่งออกของไทยไปสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.4 เป็นร้อยละ 21.4 ขณะที่สัดส่วนการนำเข้าจากจีนเพิ่มจากร้อยละ 21.6 เป็นร้อยละ 31.1 และจากไต้หวันเพิ่มจากร้อยละ 3.7 เป็นร้อยละ 7.4 ขณะเดียวกัน สินค้าเทคโนโลยีและอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทในการส่งออกและนำเข้าของไทยเพิ่มขึ้น อาทิ การส่งออกอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (HS 8471) สัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.9 เป็น 6.7 และโทรศัพท์และอุปกรณ์สื่อสาร (HS 8517) สัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.2 เป็น 5.1 ต่อมูลค่าการส่งออกรวม ขณะที่การนำเข้าวงจรรวม (HS 8542) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.8 เป็น 10.0 ต่อมูลค่านำเข้ารวม ทั้งนี้ ข้อมูลสถิติระยะสั้นส่วนหนึ่งอาจได้รับผลจากการเร่งส่งออกก่อนมาตรการภาษีมีผลและการปรับสินค้าคงคลังของภาคธุรกิจ

ด้านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ปี 2568 เงินลงทุนจากต่างประเทศไหลเข้าไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.3 เมื่อเทียบกับปีก่อน เป็นมูลค่า 19.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีแนวโน้มการลงทุนในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ เซมิคอนดักเตอร์ เศรษฐกิจดิจิทัล และพลังงานหมุนเวียนมากขึ้น ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อห่วงโซ่อุปทานโลกยุคใหม่ สะท้อนความสนใจของนักลงทุนต่อศักยภาพของไทยในการเป็นฐานการผลิตและเชื่อมโยงกับเครือข่ายการผลิตและการค้าในภูมิภาค

นอกจากโอกาสด้านการค้าและการลงทุนแล้ว การปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานยังเปิดโอกาสให้ไทยได้ยกระดับภาคการผลิตและบริการ โดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมยุคใหม่ เช่น ยานยนต์ไฟฟ้าและการผลิตที่เป็นมิตรต่อ

สิ่งแวดล้อม รวมถึงการเพิ่มมูลค่าในภาคเกษตร อาหาร และผลิตภัณฑ์ชีวภาพ ตลอดจนการพัฒนาภาคบริการที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการผลิตและการค้า

อย่างไรก็ตาม การปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานยังมาพร้อมความท้าทาย ทั้งการพึ่งพาตลาดและแหล่งปัจจัยการผลิตบางประเทศในระดับสูง การแข่งขันจากสินค้าจีนและกำลังการผลิตส่วนเกิน ตลอดจนมาตรการทางการค้าที่กีดกันด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า และมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม แรงงาน และการตรวจสอบย้อนกลับ นอกจากนี้ การส่งออกสินค้าบางส่วนที่เพิ่มขึ้นอาจมาพร้อมการนำเข้าชิ้นส่วนและวัตถุดิบมูลค่าสูง ทำให้มูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นภายในประเทศไม่ได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้ จึงเสนอแนวทางสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ (1) กระจายตลาด สินค้า และแหล่งปัจจัยการผลิตอย่างมีเป้าหมาย (2) ยกระดับอุตสาหกรรมและเพิ่มมูลค่าในประเทศ โดยเชื่อมโยง SMEs ไทยเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานโลก (3) เพิ่มความพร้อมต่อกฎระเบียบและมาตรฐานการค้าใหม่ (4) ขยายความร่วมมือทางการค้าและยกระดับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจเชิงยุทธศาสตร์ และ (5) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารความเสี่ยงของห่วงโซ่อุปทาน

สนค. ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานโลกไม่ใช่เพียงการย้ายฐานการผลิตจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง แต่เป็นการจัดระเบียบเครือข่ายการผลิตและการค้าใหม่ ไทยจึงควรใช้ประโยชน์จากโอกาสที่ได้รับอย่างเต็มที่ ควบคู่กับการสร้างมูลค่าเพิ่มในประเทศ เชื่อมโยงผู้ประกอบการไทย พัฒนาทักษะและเทคโนโลยี และเสริมความสามารถในการรับมือกับความเสี่ยง เพื่อยกระดับบทบาทของไทยสู่ฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ และสร้างมูลค่าและประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับธุรกิจไทยได้มากขึ้นในระยะยาว

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
20 ตุลาคม 2569

QR code
เพื่อดาวน์โหลดรายงาน
ฉบับเต็ม